

СТАТИСТИЧНИЙ МЕТОД ВИЗНАЧЕННЯ МЕТРОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК РАДІОМЕТРИЧНИХ СИСТЕМ

Перегудов С. М., к.т.н., доц.; Снісар А. В., магістрант

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

Радіометричні системи (РС), що призначені для вимірювання низькоінтенсивних шумоподібних сигналів (ШС), застосовуються у багатьох областях науки та техніки і розширюють можливості експериментальних досліджень. Достовірність подібних досліджень залежить від виявленої здатності РС, визначеної як [1]

$$D = \bar{U}_S \sqrt{S \Delta f} / (\bar{U}_N P),$$

де P – потужність ШС на вході антени, що має ефективну площу S ; Δf – смуга пропускання РС, а $\bar{U}_S$ і $\bar{U}_N$ – вихідні середнє квадратичні значення напруги сигналу (U_S) та флуктаційного шуму (U_N), які залежать від порогу чутливості (P_0) та лінійності передаточної характеристика РС.

Величина P_0 відповідає умові $\bar{U}_S = \bar{U}_N$, що складно забезпечити у реальному часі через випадковий характер сигналів, а при збільшенні потужності ШС слід враховувати нелінійність передаточної характеристики.

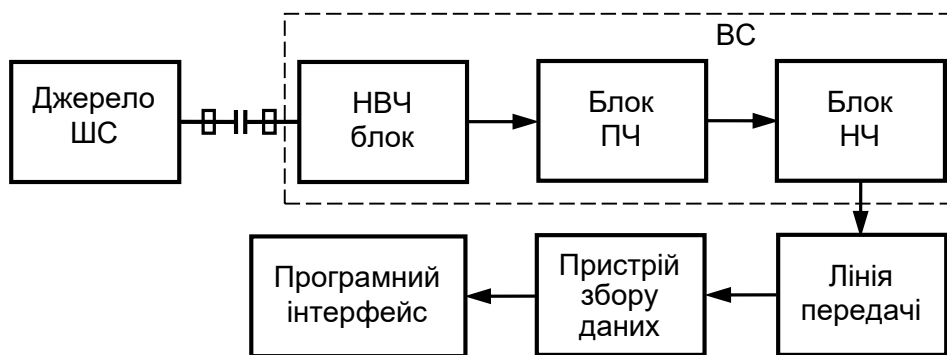

Рисунок 1 – Структура РС з блоком статистичної обробки сигналів

Для вирішення даного питання було розроблено блок обробки результатів вимірювань (рис. 1). До його складу входять плата $L-783M$ для вводу даних у комп'ютер і розроблений в середовищі $LabVIEW$ програмний інтерфейс, що дозволяє застосовувати апарат математичної статистики у реальному часі. Аналоговий сигнал з виходу РС через лінію передачі поступає на пристрій збору даних (плата $L-783M$), де перетворюється у цифровий та передається до програмного інтерфейсу для визначення статистичних характеристик: середнього значення, СКВ (за яким визначалась випадкова похибка вимірювань), а також асиметрії A розподілу значень результатів спостережень величини U_S . На рис. 2 приведена передаточна характеристика РС: $U_{ВИХ} = \bar{U}_S (P_{ВХ})$ і гістограми

значень U_S для ділянки насичення ($A = -1,4$) і лінійності ($A = -0,27$). Причому поблизу порогу чутливості $P_{BX} \sim 10^{-14}$ Вт асиметрія змінювала знак та дорівнювала $A = +0,14$.

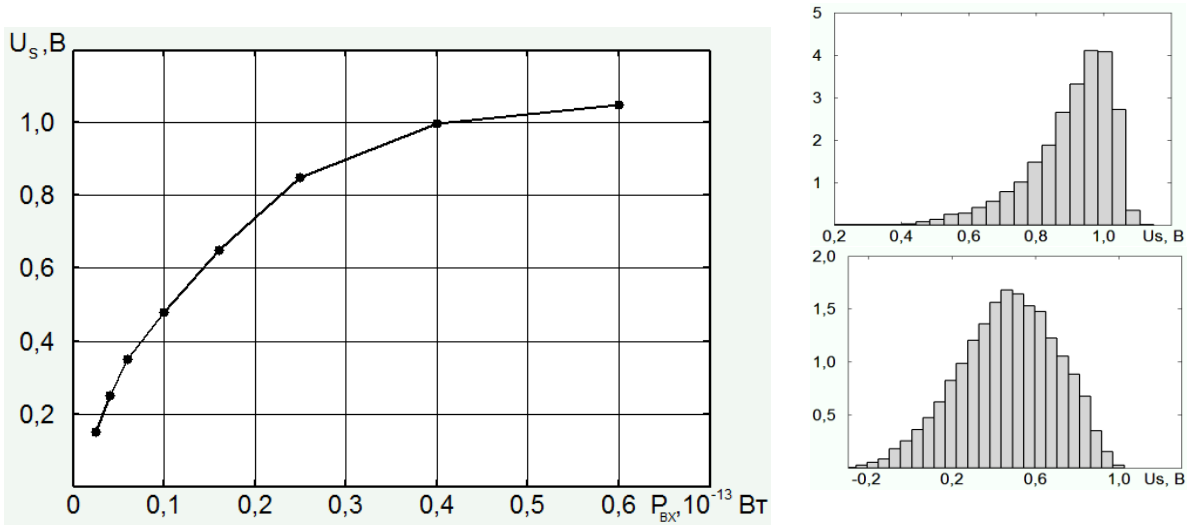

Рисунок 2 – Передаточна характеристика та гістограми для її ділянок

Таким чином, відстежуючи поведінку параметрів розподілу сигналів під час проведення вимірювань з багатократними спостереженнями ($N \sim 10^4$) можна визначати лінійну ділянку передаточної характеристики РС та значення порогу чутливості P_0 , яке слід оцінювати за умовою $\bar{U}_S = \bar{U}_N + \Delta_{U_S}$, де Δ_{U_S} – довірчий інтервал. Оскільки (як показали дослідження розподіл результатів спостережень при малих значеннях P_{BX} наближається до нормального, то Δ_{U_S} розраховується через функцію Лапласа.

Перелік посилань

1. Универсальный ИК-радиометр / Ю.А. Абрамян, Р.М. Мартиросян, С.Г. Мартиросян, С.С. Гёзаян // Изв. НАН РА и ГИУА. Сер. ТН. – 2005.– Т. LVIII, № 3. – С. 546-554.

Анотація

Розглянуто метод оцінки чутливості радіометра та лінійності його передаточної характеристики за допомогою статистичної обробки результатів вимірювань.

Ключові слова: радіометр, поріг чутливості, обробка сигналів

Аннотация

Рассмотрен метод оценки чувствительности радиометра и линейности его передаточной характеристики с помощью статистической обработки результатов измерений.

Ключевые слова: радиометр, порог чувствительности, обработка сигналов.

Abstract

The statistical processing method of radiometric measurements is considered. It can be estimated the sensitivity and the transfer characteristic linearity of a radiometer using it.

Keywords: radiometer, sensitivity, signal processing.